
Kronika.

Przegląd Historyczny 53/1, 219-222

1962

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

W związku z 15 rocznicą wyzwolenia Czechosłowacji w dniach 1—3 grudnia 1960 odbyła się w Pradze konferencja historyków wojskowości okresu najnowszego, zwołana przez Wojskowy Instytut Historyczny Czechosłowackiej Armii Ludowej. W konferencji udział wzięli przedstawiciele ZSRR, Bułgarii, NRD, Rumunii, Węgier i Polski. Tematem obrad były niektóre problemy walki narodowyzwoleńczej narodów Czechosłowacji w okresie drugiej wojny światowej.

„Revue Historique de l'Armée” (t. XVII, 1961, nr 2) zamieszcza artykuł pika J. Chabanier o bitwie pod Grunwaldem („Tannenberg 1410”). Artykuł o charakterze popularnonaukowym ilustrowany jest francuskimi rycinami, a także reprodukcją fragmentu obrazu Matejki i zdjęciami z Malborka i pola bitwy pod Grunwaldem.

W dniach 16—21 stycznia 1961 obradowała pierwsza międzynarodowa konferencja historyków w Azji Południowej zorganizowana przez University of Malaya.

16—18 października 1961 odbyło się w Naumburgu 7 doroczne spotkanie Hansischer Geschichtsverein, oddziału w NRD. Obecni byli także historycy z NRF, Czechosłowacji i Polski. Wysłuchano referatów: M. Małowista (Warszawa) — o rozwoju gospodarczym Polski w XV—XVII w., O. Augusta (Halle a. d. Saale) — o przygotowywanym atlasie rejonu Saali i środkowej Łaby, E. Müllera (Lipsk) — o znaczeniu jarmarków naumburskich od XI do XIX w. Drugiego dnia obrad mówili: Fr. Kavka (Praga) o głównych problemach badań nad miastami XVI w. w Czechach i na Morawach, K. Czok (Lipsk) — o źródłach do ruchów społecznych w miastach XIV i XV w., E. Nuss (Halle) — o stosunku Hanzy i dolnoczeskich związków miast do ruchów społecznych w rejonie Łaby — Saali w XIV—XV w., W. Küttler (Jena) — o walkach społecznych w Rydze przy końcu XVI w. (tzw. „spór kalendarzowy”) i H. Lan-ger (Gryfia) o społecznych i politycznych sprzecznościach w Strzałowie w początkach XVII w. Tradycyjny objazd trzeciego dnia objął Pfortę, zamki nad Saalą i Freyburg n/Unstrutą.

W Niemczech dobiegają końca na szeroką skalę zakrojone prace historyczno-kartograficzne. Ukończony został 1 zeszyt wydawanego w Lipsku przez Encyklopädie-Verlag atlasu: „Geographisch—historisches Kartenwerk”, obejmujący Anglię, Francję i kraje Beneluxu. Tematyka map dostosowana została do istniejącego stanu badań historycznych, specjalnie studia monograficzne nie były prowadzone. Atlas cechuje syntetyczne podejście do przedstawianych problemów.

Atlas rejonu Saali i środkowej Łaby, obecnie będący w druku, jest przedsięwzięciem o metryce dawniejszej, wywodzącym się ze szkoły Kötzschkego. W dyskusji, jaka się na jego temat wywiązała w Naumburgu (p. wyżej), zwrócono uwagę, że brak w nim map wiążących razem zagadnienia gospodarcze, polityczne i demograficzne, które pozwoliłyby przejść od ilustracji kartograficznej do kartograficznej formy syntezy historycznej. Podkreślano przy tym bardzo wysoki poziom graficzny wydawnictwa i bogactwo tematyki map.

W Hamburgu dr. Hugo Weczerka przygotowuje na zlecenie Stowarzyszenia Historyków Hanzy edycję atlasu dróg handlowych w rejonie Hanzy w późnym średniowieczu (XIV—XV w.). Podstawą jest rękopiśmienne opracowanie Friedricha Brunsza sprzed 60 blisko lat, które jednak jest obecnie poddawane gruntownej rewizji przy współudziale specjalistów z wielu krajów. Podstawowe mapy atlasu wydane zostaną w skali 1:500 000 (część zachodnia) i 1:1 000 000 (część wschodnia). Całość (a więc zarówno tekst jak mapy) ukazać się ma jeszcze w r. 1962.

W dn. 23—25 maja 1961 miała miejsce w Warszawie VI międzynarodowa konferencja archiwów tzw. Okrągłego Stołu. Konferencja zgromadziła 42 delegatów reprezentujących 26 krajów (najliczniejsza z dotychczasowych). Po raz pierwszy wzięli w niej udział przedstawiciele Bułgarii, Czechosłowacji, Kanady, Mongolii oraz USA. Obrady dotyczyły zagadnienia roli archiwów w życiu międzynarodowym. Sekretariat Okrągłego Stołu przedstawił obszerny raport dotyczący omawianego zagadnienia opracowany na podstawie danych nadesłanych z poszczególnych krajów. Wyodrębniono w raporcie trzy grupy zagadnień, które były tematem trzydniowej dyskusji:

1. Międzynarodowa współpraca w dziedzinie archiwistyki zmierza przede wszystkim w kierunku działalności praktycznej (czasopismo „Archivum”, staż archiwalny, bibliografia i słownik archiwalny, prace sfragistyczne). Omówiono poszczególne formy współpracy, jak międzypaństwowe udostępnianie akt, pomoc dla badań innych krajów, współpraca i pomoc techniczna, kongresy i spotkania o bardziej regionalnym charakterze, wymiana publikacji archiwalnych.

2. Międzynarodowe prawo archiwalne stanowi problem dawny i stale aktualny. W tej dziedzinie wyodrębniono na konferencji trzy okresy, których cezurą stanowi pokój westfalski i kongres wiedeński z 1815 r. Uchwalono powołanie komisji dla przestudiowania praktycznych zagadnień wynikłych na skutek zmian zaszytych w ostatnich latach oraz konieczności uzgodnienia z czynnikami archiwalnymi klauzuli dotyczących spraw archiwalnych w zawieranych traktatach międzypaństwowych. Poświęcono też uwagę zagadnieniu stosunku do archiwów prawa wojennego i wiążących się z tym restytucji akt wywiezionych podczas wojny.

3. Archiwa organizacji międzynarodowych. Obecnie żyjemy w epoce organizacji o charakterze międzynarodowym. Zaistniała więc konieczność zainteresowania się tym problemem archiwistów. Omówiono zagadnienie porządkowania, a zwłaszcza brakowania akt w archiwach tego typu.

Konferencja powzięła szereg rezolucji m. in. w sprawie powołania komisji dla mikrofilmowania akt całymi zespołami celem wymiany międzypaństwowej, pomocy technicznej archiwom krajów potrzebujących tego, informowania o nowych publikacjach archiwalnych, sygnalizowania o wystawieniu na sprzedaż dokumentów, które mogą zainteresować inne kraje, oraz w sprawie restytucji akt wywiezionych podczas ostatniej wojny.

Następna konferencja Okrągłego Stołu ma się odbyć w 1962 r. w Madrycie, będzie ona poświęcona określeniu granic działalności archiwów.

Historyk amerykański i publicysta Herbert Feis otrzymał nagrodę Pulitzera za pracę pt. „Between War and Peace: The Potsdam Conference”. Nagrodę tę otrzymał również David Donald za biografię pt. „Charles Sumner and the Coming of the Civil War”.

W dniach od 26 do 29 marca 1961 odbyła się w Mediolanie druga międzynarodowa konferencja historyków ruchu oporu. Konferencja obradowała na temat „Aliancj a ruch oporu w Europie”. Brało w niej udział około 200 historyków z 21 krajów, w tym także pięcioosobowa delegacja z Polski ze Stanisławem Okęckim na czele. Wygłoszono m. in. następujące referaty: H. Michel (Francja) referat generalny o rządach i sztabach alianckich wobec ruchu oporu w Europie, M. Nowicz (Izrael) o udziale Żydów w europejskim ruchu oporu, F. Venturi (Włochy) o włoskim ruchu oporu, J. Deakin (W. Brytania) o problematyce militarnej europejskiego ruchu oporu, N. Kogan (USA) o stosunku St. Zjednoczonych do walki wyzwoleniczej narodów Europy, J. Bołtin o roli Armii Radzieckiej w rozgromieniu Niemiec hitlerowskich i o jej stosunku do antyfaszystowskiego ruchu oporu w okupowanych krajach Europy. Tezy poszczególnych referatów były żywo i wszechstronnie dyskutowane. Na zakończenie obrad dokonano podsumowania konferencji oraz ustalono formy i zasady dalszej międzynarodowej współpracy historyków ruchu oporu. Współpracę tę koordynować będzie pięcioosobowa komisja łącznikowa, w skład której wchodzi również przedstawiciel Polski.

Istituto della Enciclopedia Italiana wydał dwa pierwsze tomy włoskiego słownika biograficznego pn. „Dizionario Biografico degli Italiani” (Roma 1960, t. I, s. 763; t. II, s. 803). Tom pierwszy obejmuje hasła od *Aaron* do *Albertucci*, tom drugi od *Albicante* do *Ammannati*.

W dniach 24—27 stycznia 1961 odbyła się w Moskwie konferencja koordynacyjna w zakresie prac naukowo-badawczych na polu sławistyki i słowianoznawstwa, zorganizowana przez Instytut Słowianoznawstwa Akademii Nauk ZSRR. W konferencji udział wzięli przedstawiciele kilkunastu republik związkowych. Po referatach sprawozdawczych, komunikatach i dyskusjach ustalono plan perspektywiczny prac naukowych oraz program wydawnictw i publikacji.

Dnia 15 marca 1961 w Instytucie Historii Akademii Nauk ZSRR odbyło się posiedzenie na temat 100 rocznicy uwłaszczenia chłopów w Rosji. Wygłoszono dwa referaty z tezami do dyskusji: W. K. Jacunski o reformie 1861 r. w historiografii radzieckiej oraz J. I. Linkow o idei powstania zbrojnego w dokumentach tajnej organizacji „Ziemia i Wola” w latach sześćdziesiątych XIX w.

W dniach 16—17 marca 1961 r. w Instytucie Historii Akademii Nauk ZSRR odbyła się dyskusja nad makietą pracy zbiorowej pod red. W. J. Jermołajewa

pt. „Oczerki istorii Brazili”. Będzie to już trzecia praca poświęcona historii Ameryki Łacińskiej wydana w Związku Radzieckim. W 1960 ukazały się „Oczerki nowoj i nowiejszej istorii Meksiki” oraz „Oczerki istorii Argentiny”.

W związku ze 150 rocznicą walk narodowowyzwoleńczych w krajach Ameryki Łacińskiej w Państwowej Bibliotece Publicznej im. Sałtykowa Szczedrina w Leningradzie otworzono okolicznościową wystawę, na której zgromadzono materiały obrazujące historię, kulturę oraz ekonomikę krajów Ameryki Łacińskiej.

Dnia 3 maja 1961 zmarł w wieku lat 69 historyk radziecki A. I. Baranowicz. Zmarły zajmował się głównie historią Ukrainy, Białorusi, Litwy i Polski w dobie feudalizmu.

W Brukseli zmarł Félicien Favresse (28 lutego 1898 — 7 stycznia 1960), profesor tamtejszego uniwersytetu, wybitny mediewista i specjalista historii Brukseli. Pierwsze kroki na polu historii stawiał pod okiem G. Des Marezsa i H. Pirenne'a. F. Favresse był autorem ważnego dzieła „L'avènement du régime démocratique à Bruxelles pendant le moyen âge (1300—1423)” [1932], a w „Revue Belge de Philologie et d'Histoire” ogłosił w ostatnich latach szereg artykułów o sukiennictwie brukselskim opracowując historię tego rzemiosła od początków aż do XV w. Był też wydawcą wielu ważnych źródeł do dziejów rzemiosła w Brukseli („Bulletin de la Commission Royale d'Histoire”).

Dnia 21 marca 1961 zmarł w Rzymie w wieku 59 lat historyk włoski Walter Maturi. Zmarły zajmował się głównie dziejami nowożytnymi Włoch. Por. wspomnienie pśmiertne w „Rivista Storica Italiana” t. LXXIII, s. 209—229 i także bibliografię prac zmarłego (1927—1961) (s. 230—253).

Dnia 19 lipca 1960 zmarł w wieku lat 72 historyk angielski Sir Lewis Namier (ur. Ludwik Bernstein Namierowski). Zmarły zajmował się głównie historią Anglii oraz historią powszechną XIX w. Szczególne zasługi położył jako pionier subtelnych metod badawczych historii funkcjonowania ciał prawodawczych.

Dnia 12 sierpnia 1960 zmarł historyk niemiecki Fritz Taeger, profesor historii starożytnej na Uniwersytecie w Marburgu. Ważniejsze prace zmarłego: „Das Altertum, Geschichte und Gestalt der Mittelmeerwelt”, 1939 (do 1958 6 wyd.); „Charisma, Studien zur Geschichte des antiken Herrscherkultes” t. I, 1957; t. II, 1960.

W wieku lat 70 zmarł historyk francuski Gaston Zeller. Zmarły zajmował się głównie okresem XVI—XVII wieku oraz dziejami swego kraju rodzinnego — Alzacji. Główne prace zmarłego to: „La siège de Metz par Charles Quint”, 1943; „Les institutions de la France au XVIe siècle”, 1948 i udział w wydawnictwie „Histoire des relations internationales” t. II i III, 1953 i 1955.